

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 15 УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА У КОНТЕКСТІ
СВІТОВОЇ**

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною
комісією
факультету іноземної та слов'янської
філології
«30» серпня 2024 р.
Голова
Громова Н. В., кандидат педагогічних
наук, доцент

Розробник:

Горболіс Лариса Михайлівна, доктор філологічних наук, професор

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Семенов О. М., докт. пед. наук, проф.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Нормативна	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		2-й	
Лекції			
16 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
22 год.		4 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
48 год.		год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Проблема вивчення української літератури в контексті світового письменства була і залишається провідною в системі літературної освіти. Запропонований курс є вимогою часу, оскільки сьогодні є необхідність розширювати і поглиблювати знання здобувачів про світовий літературний процес і місце в ньому української літератури.

Мета курсу «Українська література в контексті світової» – сформувати у здобувачів систему знань про національну самобутність української літератури, місце українського письменства в світовому культурно-мистецькому просторі; дати історико-літературне пояснення відповідностей або відмінностей літературних явищ різних літератур; сприяти розумінню духовної єдності, національної своєрідності різних літератур в культурно-історичному розвитку суспільства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є український і світовий літературний процес; творчість чільних репрезентантів; стильова специфіка, порівняльні аспекти, актуальні питання інтерпретації творчості / творів українських і зарубіжних письменників.

Завдання курсу: *поглиблювати* знання про український і світовий літературний процес, про місце творчості українських і зарубіжних письменників у розвитку національної і світової літератур, про творчі / контактні / генетичні зв'язки письменників різних літератур; *виробляти теоретичні* основи інтерпретації художніх текстів різних національних літератур, щоб адаптувати їх у майбутній шкільній практиці; *формувати вміння* виявляти й характеризувати закономірності розвитку різних національних літератур, активно сприймати твір, розуміти його в контексті розвитку світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; розпізнавати ознаки основних стильових течій різних періодів розвитку української і світової літератури; *досліджувати і порівнювати* показові факти і явища літературного процесу, національні особливості художніх творів, специфіку індивідуальної стильової манери українських і зарубіжних письменників; *розпізнавати* спільне, відмінне, своєрідне, тотожне у творах / творчості письменників різних національних літератур та світовому літературному процесі.

Регіональний аспект. У процесі вивчення курсу на висвітлюється місце, роль і значення мистецької, просвітницької і громадської діяльності письменників регіону в житті країни та світовому культурно-мистецькому просторі.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; самостійне

виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей) («Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://www.sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866_f.pdf).

Методи навчання: проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, інтерактивні (вебінари, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання (вправи, практичні та дослідні роботи).

Методики та технології навчання:

теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія, консультування),

практико-операційні (вправи, алгоритми, експерименти),

пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, аналіз ситуацій),

самостійна робота (виконання тестів, вправ),

контрольно-оцінювальні (виступ, контрольна робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Студенти мають володіти основними літературознавчими термінами, здобутими в школі у процесі вивчення української та зарубіжної літератур, достатніми знаннями про помітні постаті, твори і явища українського і світового літературного процесу, місце творчості (творів) українських і зарубіжних письменників і світовому культурно-мистецькому просторі, про стильові особливості національних літератур, жанрово-стильову специфіку творчості українських і зарубіжних письменників. Курс «Українська література в контексті світової» пов'язаний із навчальним матеріалом дисципліни «Фольклор».

3. Компетентності та програмні результати навчання

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність). ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність

	<p>у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).</p> <p>ЗК 4. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (лідерська компетентність).</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p> <p>ЗК 6. Здатність грамотно використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності; здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства зі збереженням національної культурної ідентичності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до освіти протягом життя, що передбачає здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання і саморозвитку.</p> <p>ЗК 8. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки; дотримуватися принципів толерантності, етики вчителя, академічної доброчесності; здатність до саморефлексії та самовдосконалення, на основі чого формувати ціннісні орієнтації молоді; здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, формувати soft-skills здобувачів освіти.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів у створенні зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси;</p>

	<p>використовувати цифрові технології в освітньому процесі в Новій українській школі.</p> <p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.</p> <p>ПК 14. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.</p>
Програмні результати навчання	
Знання	<p>ПРЗ 1. Концептуальні наукові та практичні знання в галузях мовознавства та літературознавства, педагогіки й методики середньої освіти, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання.</p> <p>ПРЗ 2. Знати й розуміти основні лінії шкільного курсу української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 5. Знати та аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; володіти формами, методами і засобами навчання української мови та літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРЗ 9. Знати сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 10. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p>
Уміння	<p>ПРУ 1. Когнітивні та практичні уміння/навички знати, розуміти і демонструвати здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови в базовій школі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 4. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички отримувати, оцінювати та застосовувати дані в галузі професійної діяльності, у т.ч. із закордонних джерел.</p> <p>ПРУ 5. Когнітивні та практичні уміння/навички проектувати різні типи уроків, у т.ч. інтегровані, застосовувати конкретну технологію навчання української мови і літератури, англійської</p>

	<p>мови, здійснювати розробку річного, тематичного, поурочного планів; проєктувати діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проєктування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 9. Поглиблені когнітивні та практичні уміння / навички пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p>
Комунікація	<p>ПРК 2. Готовність консультувати колег з особливостей в організації освітнього процесу, актуальних питань методики навчання української мови і літератури, англійської мови, донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації з дотриманням професійної етики.</p> <p>ПРК 3. Здатність до ефективної комунікації в процесі навчання української мови і літератури, англійської мови, спілкування з професійних питань усно та письмово.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти, здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків, діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ПРА 2. Спроможність керувати проєктами через генерування нових ідей для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності з урахуванням набутих знань з предметної галузі.</p> <p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача
90-100	<p>Знання: здобувач засвідчує різнобічні, системні знання української літератури в контексті світової; володіє головними поняттями курсу; виявляє глибокі знання головних етапів розвитку світової та української літератури; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну</p>

	<p>і додаткову літературу.</p> <p>Уміння: здобувач фахово аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті; порівнює літературні факти різних національних літератур, з'ясовує спільне, своєрідне й відмінне у творах / творчості /стильовій манері українських і зарубіжних письменників, не припускаючись помилок; активно сприймає твір, аналізує, порівнює, критично осмислює наукові джерела; пропонує шляхи вирішення проблеми, аргументуючи власну позицію; володіє теоретичним матеріалом і вміє застосовувати його на практиці; дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>82-89</p>	<p>Знання: здобувач засвідчує системні знання української літератури в контексті світової; володіє головними поняттями курсу; виявляє глибокі знання головних етапів розвитку світової та української літератури; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу.</p> <p>Уміння: здобувач глибоко аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті; порівнює літературні факти різних національних літератур, з'ясовує спільне, своєрідне й відмінне у творах / творчості /стильовій манері українських і зарубіжних письменників, не припускаючись помилок; активно сприймає твір, аналізує, порівнює, осмислює наукові джерела; пропонує шляхи вирішення проблеми, намагаючись аргументувати власну позицію; володіє теоретичним матеріалом і в цілому вміє застосовувати його на практиці дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>74 – 81</p>	<p>Знання: здобувач на достатньому рівні засвідчує системні знання української літератури в контексті світової; в основному володіє поняттями курсу; виявляє знання головних етапів розвитку світової та української літератури; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу.</p> <p>Уміння: здобувач на належному рівні аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті; порівнює літературні факти різних національних літератур, з'ясовує спільне, своєрідне й відмінне у творах / творчості /стильовій манері українських і зарубіжних письменників, припускаючись несуттєвих неточностей; сприймає твір, аналізує, порівнює, осмислює наукові джерела; пропонує креативні шляхи вирішення проблеми, аргументуючи власну позицію; дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>64-73</p>	<p>Знання: здобувач на достатньому рівні засвідчує системні знання української літератури в контексті світової; в основному володіє поняттями курсу; виявляє знання етапів розвитку світової та</p>

	<p>української літератури; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; опрацьовує основну і додаткову літературу, проте не завжди може правильно застосувати здобуту інформацію на практиці.</p> <p>Уміння: здобувач аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті, проте не завжди системно чи глибоко; порівнює літературні факти різних національних літератур, з'ясовує спільне, своєрідне й відмінне у творах /творчості /стильовій манері українських і зарубіжних письменників, припускаючись помилок; сприймає твір, аналізує, але поверхово порівнює, осмислює наукові джерела; не пропонує ефективні шляхи вирішення проблеми, не аргументує власну позицію; в основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>60-63</p>	<p>Знання: здобувач не має системних знань української літератури в контексті світової; не вповні володіє поняттями курсу, не вміє їх застосовувати на практиці; не виявляє знання етапів розвитку світової та української літератури; не вміє з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; опрацьовує основну і додаткову літературу, проте не завжди може правильно застосувати отриману інформацію на практиці.</p> <p>Уміння: здобувач поверхово аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті; порівнює літературні факти різних національних літератур, в основному правильно з'ясовує спільне, своєрідне й відмінне у творах /творчості /стильовій манері українських і зарубіжних письменників, припускаючись помилок; сприймає твір, аналізує, але поверхово порівнює, осмислює наукові джерела; не пропонує шляхи вирішення проблеми, не аргументує власну позицію; в основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>35-59</p>	<p>Знання: здобувач не має достатніх знань української літератури в контексті світової; не володіє поняттями курсу; не знає етапів розвитку світової та української літератури; не вміє з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; опрацьовує основну і додаткову літературу, проте не може правильно застосувати отриману інформацію на практиці.</p> <p>Уміння: здобувач не аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті; не вміє порівнювати літературні факти різних національних літератур; не вміє з'ясовувати спільне, своєрідне й відмінне у творах /творчості /стильовій манері українських і зарубіжних письменників, припускається помилок; не сприймає твір, не аналізує його, поверхово порівнює, осмислює наукові джерела; не пропонує</p>

	шляхи вирішення проблеми, не аргументує власну позицію; не дотримується принципів академічної доброчесності.
1-34	<p>Знання: здобувач не засвоїв курс; не володіє поняттями курсу; не знає етапів розвитку світової та української літератури; не вміє з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки у виявленні закономірностей розвитку письменства у контексті світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу.</p> <p>Уміння: здобувач не аналізує літературний твір /творчість письменника у порівняльному аспекті; не вміє порівнювати літературні факти різних національних літератур; не вміє з'ясовувати спільне, своєрідне й відмінне у творах / творчості / стильовій манері українських і зарубіжних письменників, припускається грубих помилок; не сприймає твір, не аналізує його, поверхово порівнює, осмислює наукові джерела; не пропонує шляхи вирішення проблеми, не аргументує власну позицію; не вміє самостійно опрацьовувати літературу і застосувати отриману інформацію на практиці; не дотримується принципів академічної доброчесності.</p>

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
Розділ 2				Розділ 3							
Т 2.1	Т 2.2	Т 2.4	Т 2.5	Т 3.2	Т 3.4	Т 3.5	Т 3.6	Т 3.7	Т 3.8		
		7	7	7	21	7	7	7	14	77	100
Контроль самостійної роботи											
4	4				4	4	4		3	23	

* Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка. Новою редакцією» від 28.11.2022 року можливе зарахування результатів навчання. Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання, отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню (контрольній роботі тощо), які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно з переліком компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання проводяться відповідно до вимог Положення *«Порядок організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (від 25 травня 2020 року)»*.

Засобами діагностики та формами контролю є: поточний контроль (усне / письмове опитування, тестування, проекти, виконання творчих завдань, індивідуальна доповідь, участь у дискусіях та ін.), перевірка самостійної роботи, індивідуальне навчально-дослідне завдання (тези, участь у конференції з доповіддю, у конкурсі студентських наукових робіт із проблем синтаксису); підсумковий контроль (залік).

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Українське письменство і світова література: теоретичні аспекти

Тема 1. 1. Теоретичні засади осмислення української літератури в контексті світової.

Тема 1. 2. Міжнаціональні літературні взаємини як складний і багатогранний процес.

Тема 1. 3. Літературна етноімагологія.

РОЗДІЛ 2. Українська література в контексті світової: взаємодія, контакти, контекст.

Тема 2. 1. Контакти Київської Русі з країнами Західної Європи.

Тема 2. 2. Відродження і українська література.

Тема 2. 3. Європейське просвітництво й українська література.

Тема 2. 4. Українська література і міжнаціональні літературні контакти XIX ст.

Тема 2. 5. Традиції та новаторство в літературі.

РОЗДІЛ 3. Українська література в контексті світової: інтерпретаційні моделі

Тема 3. 1. Т. Шевченко і світова культура.

Тема 3. 2. Поетичні традиції Г. Гейне у ліриці Лесі Українки.

Тема 3. 3. Образ Івана Мазепи в українській та світовій літературі.

Тема 3. 4. Українська література кінця XIX – початку XX ст. у європейському контексті.

Тема 3. 5. Українська і світова література кінця XX – початку XXI ст.

Тема 3. 6. Інтерпретація вічних образів і сюжетів в українській та світовій літературі та мистецтві XIX – XX ст.

Тема 3. 7. Художній переклад і проблема національної самобутності літератури.

Тема 3. 8. Українська література в контексті світової: інтермедіальний аспект вивчення.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Українське письменство у контексті світової літератури: теоретико-методологічні аспекти осмислення проблеми

Тема 1. 1. Вступ. Академічна добродішність здобувача під час вивчення курсу «Українська література в контексті світової». Теоретичні засади осмислення української літератури в контексті світової. Поняття про *літературний процес, український літературний процес, світовий літературний процес, контекст, діахронія, синхронія*. Стадії світового літературного процесу. Стадії розвитку українського літературного процесу. Контактно-генетичні зв'язки української літератури з європейським літературним процесом. Національна своєрідність літератури. Українська літературознавча думка про міжнаціональні літературні взаємини.

Тема 1. 2. Міжнаціональні літературні взаємини як складний і багатогранний процес. Типологічні подібності, відповідності, аналогії між літературними явищами в різних літературах. Методологія вивчення творів української літератури у світовому контексті. Міждисциплінарні підходи до вивчення літератури та її контекстів. Культурологічний вектор вивчення української літератури в контексті світової.

Тема 1. 3. Літературна етноімагологія. Національний характер і національний образ світу: специфіка художньої реалізації в літературних творах.

РОЗДІЛ 2. Українська література в контексті світової: взаємодія, контакти, контекст.

Тема 2. 1. Контакти Київської Русі з країнами Західної Європи. Історичні саги. Київська Русь і літературні багатства Візантії. Вплив перекладної літератури на розвиток оригінальної словесності.

Тема 2. 2. Відродження і українська література. Парадигма італійсько-українських культурних і літературних взаємин доби Відродження. Латиномовна література – прикметне явище в українській культурі XVI ст., генетично і типологічно пов'язане з італійським Ренесансом.

Тема 2. 3. Європейське просвітництво й українська література. Європейське просвітництво: риси, характерні ознаки. Література Просвітництва. Українське письменство в епоху Просвітництва. Естетичні концепції Ж.-Ж. Руссо у художніх модифікаціях українських письменників.

Тема 2. 4. Українська література і міжнаціональні літературні контакти XIX ст. Реалізм в різних європейських літературах XIX ст. Національна своєрідність української і європейської літератури XIX ст. специфіка відображення селянської тематики у світовій літературі XIX ст. Роман у національних літературах XIX ст. Специфіка історичного роману («Айвенго» В. Скотта і «Чорна рада» П. Куліша). Слов'янські та козакофільські мотиви у творчості П. Меріме. Українсько-польські літературні зв'язки XIX ст. А. Міцкевич і літературний процес в Україні XIX ст. Діяльність П. Свенцицького в контексті українсько-польських літературних взаємин.

Тема 2. 5. Традиції та новаторство в літературі. Заперечення епохою літературних норм попередників: закономірність явища. Література як змінний об'єкт. Традиції в літературі як колективний досвід, форма збереження, передавання та успадкування художньої інформації. Традиції прогресивні й консервативні. Новаторство в літературі (формування нових засобів зображення, виникнення стильових і жанрових різновидів, образів, нової концепції осмислення життя тощо). Українські письменники (І. Нечуй-Левицький, І. Франко, Леся Українка. М. Євшан та ін.) про світову літературу.

Розділ 3. Українська література в контексті світової: інтерпретаційні моделі

Тема 3. 1. Т. Шевченко і світова культура. Т. Шевченко в європейському контексті. Біблія. Давньогрецька та давньоримська історія, міфологічні мотиви та сюжети – яскраві сторінки в художній спадщині поета. Т. Шевченко й англійська література (Д. Дефо, Ч. Діккенс, Дж. Свіфт. В. Скотт), німецька література (Шіллер, Гете, К. Кернер), французька література (П.-Ж. Беранже, О. Барб'є, Жорж Санд).

Тема 3. 2. Поетичні традиції Г. Гейне у ліриці Лесі Українки. Романтизм Г. Гейне і неоромантизм Лесі Українки. Спільність мотивів і спорідненість тематики ранньої лірики Лесі Українки і творчість Г. Гейне. «Книга пісень» Г. Гейне та «На крилах пісень» Лесі Українки: подібність та відмінність. Сміслові паралелі в поезії Г. Гейне і Лесі Українки (образи ночі, зірки, сну, смерті тощо). Емоційний діапазон поезій обох митців.

Природа у художньому зображенні Г. Гейне і Лесі Українки. Художнє моделювання образу ліричного героя у творах Г. Гейне і Лесі Українки.

Тема 3. 3. Образ Івана Мазепи в українській та світовій літературі. Особливості художньої реалізації образу Мазепи (на всіх рівнях літературного твору – композиційному, жанровому, образотворчому тощо) у світовій та українській літературах. Дослідники про два періоди мазепіани в українській літературі. Роль постколоніальних студій в осмисленні образу І. Мазепи в українському літературознавстві.

Тема 3. 4. Українська література кінця ХІХ – початку ХХ ст. у європейському контексті. Європеїзація української літератури. М. Драгоманов і європеїзація літературного процесу в Галичині 70-90-х рр. ХІХ ст. Драматургія Лесі Українки, В. Винниченка, Г. Ібсена, Г. Гауптмана: спільне, відмінне, своєрідне. Я. Мамонтов, Леся Українка, М. Вороний про українську і зарубіжну драматургію і театр. Творчість О. Кобилянської у європейському літературному контексті. «Гірка правда» Гі де Мопассана і розвиток психологічної прози в Україні. «Мужицька смерть» Леся Мартовича і Еміля Золя. Натуралізм в українській літературі і світовому письменстві (творчість І. Франка, А. Доде, Е. Золя). Поетика натуралізму в рецепції І. Франка. Творчість В. Стефаніка і новаторські пошуки західноєвропейських письменників. «Молода муза» і польські модерністські пошуки початку ХХ ст. Західноєвропейська мала проза в новелістичному мисленні Марка Черемшини.

Тема 3. 5. Українська і світова література кінця ХХ – початку ХХІ ст. Химерна проза В. Земляка. Є. Гуцала й магічний реалізм Г. Маркеса: тематика, проблематика, стильові особливості. Українське літературознавство про близькість творів магічного реалізму і химерної прози.

Тема 3. 6. Інтерпретація вічних образів і сюжетів в українській та світовій літературі та мистецтві ХІХ – ХХ ст. Образ Дон Жуана, Прометея у творчості Т. Шевченка, Лесі Українки.

Тема 3. 7. Художній переклад і проблема національної самобутності літератури. «Енеїда» І. Котляревського як епохальне явище в зародженні українського перекладу. П. Гулак-Артемівський – зачинатель українського художнього перекладу. Перекладацька діяльність П. Куліша, М. Костомарова, Б. Грінченка, І. Франка, Олени Пчілки, Лесі Українки. М. Зерова, М. Рильського, Г. Кочура, М. Лукаша та ін.

Тема 3. 8. Українська література в контексті світової: інтермедіальний аспект вивчення. Проблема транслявання різних видів мистецтва в українській та світовій літературі. Література й інші види мистецтва. Експресіонізм в літературі й інших видах мистецтва.

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви	Кількість годин
-------	-----------------

Тема 2. 4. Українська література і міжнародні літературні контакти XIX ст.	2		2								7
Тема 2. 5. Традиції та новаторство в літературі.	2		2						2		
РОЗДІЛ 3. Українська література в контексті світової: інтерпретаційні моделі											
Тема 3. 1. Т. Шевченко і світова культура.	2	2									7
Тема 3. 2. Поетичні традиції Г. Гейне у ліриці Лесі Українки.	2		2								7
Тема 3. 3. Образ Івана Мазепи в українській та світовій літературі.	2	2									7
Тема 3. 4. Українська література кінця XIX – початку XX ст. у європейському контексті.	16	2	6			8					7
Тема 3. 5. Українська і світова література кінця XX – початку XXI ст.	10		2			8			2		
Тема 3. 6. Інтерпретація вічних образів і сюжетів в українській та	12	2	2			8			2		

світовій літературі і мистецтві XIX – XX ст.											
Тема 3. 7. Художній переклад і проблема національної самобутності літератури.	6	2	4								7
Тема 3. 8. Українська література в контексті світової: інтермедіальний аспект вивчення.	10		2			8					10
Всього	90	18	22		2	48	90	4	4	2	80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 4. Українська література і міжнаціональні літературні контакти XIX ст.	2	
2	Тема 5. Традиції та новаторство в літературі.	2	
3	Тема 2. Поетичні традиції Г. Гейне у ліриці Лесі Українки.	2	
4	Тема 4. Українська література кінця XIX – початку XX ст. у європейському контексті.	6	2
5	Тема 5. Українська і світова література кінця XX – початку XXI ст.	2	
6	Тема 6. Інтерпретація вічних образів і сюжетів в українській та світовій літературі та мистецтві XIX – XX ст.	2	2
7	Тема 7. Художній переклад і проблема національної самобутності літератури.	4	
8	Тема 8. Українська література в контексті світової: інтермедіальний аспект вивчення.	2	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Аністратенко А. Альтернативна історія як метажанр української і зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика. Монографія. Чернівці: БДМУ, 2020. 548 с.
2. Білик Н. Стратегії компаративістики в сербському романі порубіжжя ХХ – ХХІ сторіч : монографія. Київ : Освіта України, 2018. 693 с.
3. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. URL: <https://www.twirpx.com/file/1053047/>
4. Вишницька Ю. Аналіз та інтерпретація художнього тексту. Спецкурс зі світової літератури. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2019. 240 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20658/1/Y_Vyshnytska_KUBG_2012_GI.pdf
5. Генералюк Леся. Претексти інтермедіальності: вербально-візуальний формат. Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
6. Горбань А. В. Теорія літератури: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2020. 233 с.
7. Компаративні дослідження австрійсько-українських літературних, мовних та культурних контактів. Т. 9: Віденський період у житті і творчості Мелетія Кічури .Дрогобич: Посвіт, 2022. 400 с.
8. Компаративні дослідження австрійсько-українських літературних, мовних та культурних контактів. Т. 9: Віденський період у житті і творчості Мелетія Кічури / Komparatistische Forschungen zu österreichisch-ukrainischen Literatur-, Sprach- und Kulturbeziehungen. Bd. 9: Die Wiener Periode im Leben und Werk von Meletij Kičura / за редакцією Ярослава Лопушанського й Олега Радченка.Дрогобич: Посвіт, 2022. 400 с.
9. Методології сучасної літературної компаративістики: збірка наукових праць відділу компаративістики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. URL: http://www.ilnan.gov.ua/media/k2/attachments/metodologii_17.02.2021.pdf
10. Пахаренко В. Секрети мистецтва слова. Київ: ВД «Освіта», 2023. 408 с.
11. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo_Znak_Dyskurs_Antolohiia_s_vitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_KhKh_st/

Додаткові:

1. Вірченко Т., Жигун С., Козлов Р. Практикум з української літератури: види літературознавчого аналізу: навч. пос. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. 181 с.
2. Геопоетичні студії. Науковий альманах. Випуск 5. Феномен місця. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2020. 140 с.
3. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk764600.pdf>
4. Жовновська Т. Античне відлуння у творчості Т. Г. Шевченка. *Зарубіжна література в школах України*. 2022. № 2. С. 16-17.
5. Література на полі медій: зб. наукових праць / ред. Гундорова Т. І., Сиваченко Г. М. Київ: Інститут літератури ім. т. Шевченка НАНУ, 2018. 633 с.
6. Макаров А. Підсвідомість і мистецтво. Нариси з психології творчості. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Makarov_Anatolii/Piat_etiudiv_Pidsvidomist_i_mystetstvo_narysy_z_psykholohii_tvorchosti.pdf?
7. Павличко С. Теорія літератури. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Teoriia_literatury/
8. Роберт Фрост в українських перекладах: поезії / В.М. Кикоть. Київ: ВД «Кондор», 2021. 360 с.
9. Шалагінов Б. Романтики і модерністи. Нариси з історії німецької літератури та естетики XIX – XX століть. Київ : КМА, 2020. 224 с.

Інформаційні ресурси

1. Античність у творчості Тааса Шевченка. <https://ntsh.org/content/antichnist-u-tvorchosti-tarasa-shevchenka>
2. Апостол правди і науки. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/10/%D0%90%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB_2014.pdf
3. Галич О. Теорія літератури : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. URL: <http://www.padaread.com/?book=85654>
4. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 1. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 249 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11679>
5. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 2. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 200 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11680>
6. Жовновська Т. Античне відлуння у творчості Т. Г. Шевченка. *Зарубіжна література в школах України*. 2022. № 2. С. 16-17.
7. Кушнарєва М. Овідій, Шекспір, Шевченко: особливості автокомунікаційних практик. URL: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD19_Kushnarova.pdf

8. Рожкова І. Грецькі античні мотиви в творчості Тараса Шевченка та їх тлумачення з погляду неоелліністики. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v46/part_2/24.pdf
9. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст./ За ред. М. Зубрицької. URL: <http://www.twirpx.com/file/912427/>
10. Турган О. Авторська рецепція античних образів у творчості Т. Шевченка. URL: <http://surl.li/rhzbui>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Плани практичних занять.
Публікації авторки програми.
Презентації лекцій.
Мультимедійна техніка для презентацій.

Праці Л. Горболіс із курсу:

1. Горболіс Л. Міжмистецькі контакти українського тексту: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9984>
2. Chernysh Anna, Horbolis Larysa, Pohrebennyk Volodymyr. Literary studies and psychoanalysis: methodological aspects of interaction. *Wisdom*. 2021. Vol. 18. № 2. P. 6-16. DOI: 10.24234/wisdom.v18i2.481 ISSN 1829-3824 (Print). URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/481/297> Scopus
3. Горболіс Л. Хореографічний код новелістики Володимира Корнійчука. *Українська літературна газета*. 2021. № 25. (317). С. 14-15.
4. Horbolis, L., Ishchenko, O., Novykov, A., Marieiev, D., & Hrychanyk, N. (2021). The Cinemapoetics of the modern Ukrainian novel: Myroslav Dochynets' creative works. *Amazonia Investiga*, 10(48), P. 209-217. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.48.12.22> DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.48.12.22> Web
5. Горболіс Л. Сходознавча складова письменницького доробку Агатангела Кримського. XXIV Сходознавчі читання А. Кримського: матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, 21 грудня 2021 р. Київ : ВД «Гельветика», 2021. С. 319-321.
6. Горболіс Л. Специфіка відтворення образу художника в біографічних творах про Ван Гога. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72), № 1. 2022. Ч. 3. С. 89-94. URL:

http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/part_3/15.pdf

7. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 1. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 249 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11679>
8. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 2. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 200 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11680>
9. Kobylko, N., Honcharuk, O., Horbolic, L., & Antonovych, S. (2022). Features of Modern Ukrainian Military Prose (on the example of Bohdan Zholdak's film story "Ukry" and Yevhen Polozhii's novel "Plovaisk"). *Amazonia Investiga*, 11(53), P. 92-100. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.9> URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2008/2679>
10. Larysa Horbolic, Anna Chernysh, Olena Ishchenko, Maryna Kushnierova. Corporeality narrative in Ukrainian literature: culturosophical aspect. *Wisdom*. 2(22), 2022. P. 182-192. 2(22), 2022. P. 182-192. URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/714/456> DOI: 10.24234/wisdom.v22i2.714
11. Горболіс Л. Інтермедіальна матриця роману Дена Брауна «Інферно». Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72), № 4. 2022. Ч. 2. С. 186-190. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_2/31.pdf
12. Горболіс Л. Земля Олександра Довженка: фільм, кіноповість, музичний супровід. *Музика*. 2022. № 1-4. С. 35-39.
13. Горболіс Л. М. Музичний супровід кінострічки «Земля» Олександра Довженка від гурту «ДахаБраха». *Ювілейна палітра 2022: до пам'ятних дат видатних українських музичних діячів і композиторів* : зб. ст. VI всеукр. науково-практ. конф. (21-22 грудня 2022 року). Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. С. 46 -50.
14. Горболіс Л. Звукова парадигма новели Василя Стефаника «Камінний хрест». *Прикарпатський вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Слово*. 2022 № 16 (63). С. 179-186. DOI: 10.31471/2304-7402-2022-16(63)-179-186. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/16438/1/document.pdf>
15. Горболіс Л. Інтермедіальність української літератури: тенденції розвитку, етапи становлення, національна своєрідність. Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2023. P. 131-159. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/320/8715/18216-1>
16. Горболіс Л. Музичний супровід кінострічки «Земля» Олександра Довженка від гурту «ДахаБраха». *Ювілейна палітра 2022: до*

- пам'ятних дат видатних українських музичних діячів і композиторів: зб. статей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (21-22 грудня 2022 р.). Суми: ФОП Цьома С. П., 2023. С. 54-58.
17. Горболіс Л. М., Лисянська В. В. Інтертекстуальність як механізм художнього моделювання культури спротиву героїв роману «Точка неповернення» Дмитра Вербича. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 29. Т. 1. С. 263-268. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.49>http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/29/part_1/29-1_2023.pdf
 18. Горболіс Л. Художня своєрідність циклу «Між дітьми природи» Агатангела Кримського. *Мови й літератури світу: зб. наук. праць*. 2023. Вип. 2. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2023. С. 11-22. <https://journal.kdpu.edu.ua/wll/article/view/7699>
 19. Larysa Gorbolis, Anna Chernys. Artistic Trinity: Literature – Cinema – Music (The Film “Earth” By O. Dovzhenko). *Alfred Nobel University Journal of Philology*. 2023. № 2 (26/2). P. 238- 252. <https://www.scopus.com/results/results.uri?sort=plf-f&src=s&sid=b728652656903d1079752c1fe8e32451&sot=a&sdt=a&sl=23&s=SOURCE-ID+%2821101104816%29&origin=sourceinfo&zone=CSCYpreview&txGid=5bd827b28c111af349b1f8f6f2945f37&sessionSearchId=b728652656903d1079752c1fe8e32451&limit=10> DOI: 10.32342/2523-4463-2023-2-26/2-15
 20. Горболіс Л. Екокритика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація: монографія. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 209 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14655>
 21. Горболіс Л. «Щедрик» як смисловий конструкт роману Ірен Роздобудько «Прилетіла ластівочка». *Ювілейна палітра 2023*. Пам'ятні дати української музичної культури: до 45-річчя ННІ культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка: збірник статей за матеріалами VII всеукраїнської науково-практичної конференції (22-23 листопада 2023 року). Суми : ФОП Цьома С. П., 2024. С. 95-99.
 22. Порівняльне літературознавство: методичні рекомендації для здобувачів спеціальності 035 Філологія другого рівня вищої освіти / укл. Л. М. Горболіс. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024. 47 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14462>
 23. Gorbolis Larysa. Presentation of music in the works of Ukrainian writers of the late 19th and early 20th centuries. Musical art, culture and education in Ukrainian modern scientific discourse: a monograph edited by Prof. Stakhevych O. H., compiled by Prof. Mykhailychenko O.V. / LAP LAMBERT Academic Publishing. 2024. С. 27- 57. <https://d.twirpx.link/file/4163996/>

<https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14757>

<https://www.morebooks.shop/shop-ui/shop/translation-bundle/893c0246240>